

О П Р Е Д Е Л Е Н И Е

№ 2252

гр. София, 20.07.2023 година

В ИМЕТО НА НАРОДА

ВЪРХОВНИЯТ КАСАЦИОНЕН СЪД, Трето гражданско отделение, в закрито съдебно заседание на тринадесети юли през две хиляди двадесет и трета година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: МАРИО ПЪРВАНОВ

ЧЛЕНОВЕ: МАРГАРИТА ГЕОРГИЕВА

НИКОЛАЙ ИВАНОВ

като разгледа докладваното от съдията Маргарита Георгиева частно гражданско дело № 2761 по описа за 2023 година, за да се произнесе взе предвид следното:

Производство е по реда на чл. 274, ал. 3, т. 2 ГПК.

Образувано е по частна касационна жалба вх. № 9598/19.04.2023 г. на С. З. Д., чрез адв. И. А., срещу въззивно определение № 1239/27.03.2023 г. по възз. гр. д. № 2193/2022 г. на Окръжен съд – Варна, с което като е потвърдено определение № 5967/03.06.2022 г. по гр.д. № 9304/2021 г. на Районен съд – Варна е оставено без уважение искането на жалбоподателката по чл. 248 ГПК за изменение на първоинстанционното решение в частта за разноските.

В частната жалбата се поддържа, че определението на въззивния съд е неправилно и се иска неговата отмяна. Сочи се, че незаконосъобразно въззивният съд е отказал да присъди на жалбоподателката разноските за първоинстанционното производство, като е приел, че в производствата по спорна съдебна администрация, каквото е и това по чл.127 СК, разпоредбата на чл. 78 ГПК не намира приложение и разноските следва да останат за сметка на страните, както са ги направили.

В изложението си жалбоподателката се позовава на основанието по чл.280, ал. 1, т. 1 ГПК и поддържа, че са налице предпоставки за допускане на касационния контрол по въпросите: 1) „присъждат ли се разноски в производство по спорна съдебна администрация; следва ли съдът да прилага нормата на чл. 78 ГПК и към производствата по спорна съдебна администрация, които се характеризират като неискови производства“; 2) в производството по спор за родителски права и определяне режим на лични контакти на родител с дете, дължат ли се разноски по съединения иск за издръжка. Жалбоподателката сочи, че по поставените въпроси въззивното определение противоречи на приетите разрешения в практиката на ВКС -

определение № 168/11.05.2021 г. по ч.гр.д. № 3469/2020 г., IV г.о.,
определение № 306/04.09.2017 г. по ч.гр.д. № 2722/2017 г., III г.о. и
определение № 252/25.09.2015 г. по ч.гр.д. № 3895/2015 г., II г.о. Поддържа
се и основанието по чл. 280, ал. 2, пр. 3 ГПК – очевидна неправилност на
въззивното определение.

Ответникът по частната касационна жалба – И. Н. П. – не е подал
писмен отговор.

Върховният касационен съд, състав на Трето гражданско отделение,
по предпоставките за допускане на касационното обжалване приема
следното:

За да потвърди определението на районния съд, с което е отхвърлено
искането на жалбоподателката за присъждане на направените от нея
разноски в производството по чл. 127, ал. 2 СК пред първата инстанция,
въззивният съд е посочил, че отговорността за разноските по делото по чл.
78 ГПК е облигационно правоотношение между страните по спора, има
материално-правен характер, обхваща само разноските за производството,
направени от насрещната страна по делото, страната не може да бъде
освободена от нея, обусловена е винаги от изхода на делото и може да бъде
реализирана само във висящ исков процес. В случая, производството по чл.
127, ал. 2 СК не е исково, а има характер на спорна съдебна администрация
на гражданските правоотношения, като постановеното от съда
равностойно ползва и двамата родители. Със съдебното решение не се
разрешава материалноправен спор със сила на пресъдено нещо, възникнал
между страните, а се определя редът и начинът за упражняване на
родителската отговорност (при липсата на общо съгласие) по отношение
на детето, което е носителят на материалните права, уредени в чл. 124, ал.
1 и ал. 2 СК. Съдът, сезиран със спора за родителска отговорност и режима
на лични контакти с детето, в т.ч. и за издръжката му, с решението си
постановява това, което приема за законосъобразно и целесъобразно за
регулирането на тези отношения, предвид установените по случая
обстоятелства, съобразявайки законовите критерии и възложените му
функции по силата на националните и наднационалните нормативни
разпоредби служебно да следи за защитата на най-добрия интерес на
детето. Изследвайки въпросите относно упражняването на родителските
права, местоживеенето, упражняването на преките и непосредствени
грижи по отглеждането и възпитанието на детето, режима на личен
контакт с неотглеждания го родител, както и издръжката му, съдът не е
обвързан от конкретните параметри на исканията на двете страни
(родителите). Това важи дори и за постигнатите пред съда споразумения,
когато съдът прецени, че същите са във вреда на детето. За разлика от
решенията в исковото производство, ползващи се със сила на пресъдено
нещо, с които се слага край на възникналия между страните материално-
правен спор, решенията, постановени в производствата по спорна съдебна

администрация, не формират сила на пресъдено нещо. Това означава, че съдът може да бъде сезиран с нов спор при твърдение за настъпила трайна и/или съществена промяна в обстоятелствата. Доколкото това подлежи на преценка от съда в новообразуваното производство, воденето на такива дела може да бъде както оправдано при доказаност на настъпила промяна, така би могло да бъде и тенденциозно, с цел генериране единствено на допълнителни разходи, особено, ако едната страна е материално по-затруднена.

По тези съображения е направен извод, че съдебното решение по спора по чл. 127 СК, като изхождащо от приложението на правилото за най-пълна защита на интересите на детето, ползва и двамата родители - страни в производството, поради което нормата на чл. 78 ГПК не намира приложение и всяка от страните следва да понесе разноските по делото така, както ги е направила.

При тези решаващи мотиви на въззивната инстанция, Върховният касационен съд, състав на Трето гражданско отделение намира, че поставените от жалбоподателката процесуалноправни въпроси са релевантни и обуславят селектирането на жалбата. Ообобщени и уточнени от настоящия състав на ВКС (съгласно ТР № 1/19.02.2010 г. по тълк.д. №1/2009 г. на ОСГТК, ВКС), същите се свеждат до въпроса - „приложима ли е нормата на чл. 78 ГПК в производствата по спорна съдебна администрация, уредени в СК?“, който въпрос се разрешава противоречиво в практиката на Върховния касационен съд.

В посоченото от жалбоподателката определение № 252/25.09.2015 г. по ч.гр. д. № 3895/2015 г., II г.о., постановено по реда на чл. 274, ал. 3, т.2 ГПК, касационното обжалване е допуснато по въпроса: „Следва ли съдът да прилага автоматично нормата на чл. 78 ГПК и към производствата по спорна съдебна администрация, които се характеризират като неискови производства?“. Прието е, че производствата по спорна съдебна администрация на отношенията между родители и деца, в т.ч. и на лични отношения на близки с деца, не са изрично уредени в процесуалния закон, нито има специални норми относно отговорността за разноски по тези производства, поради което и при тях намират приложение общите правила на чл. 78 ГПК, според които отговорността за разноски почива на изискването за отговорност за вреди от неоснователни действия. Доколкото администрацията на тези граждански правоотношения се извършва изцяло по преценка на съда, изхождайки изключително от интереса на детето, то при уважаване на такъв иск и определяне размера на дължимите разноски, е без значение обстоятелството, че съдът е определил режим различен от поискания в исковата молба. При уважаване на такъв иск на ищеца не се дължат разноски единствено в хипотезата на чл. 78, ал. 2 ГПК - когато ответникът с поведението си не е дал повод за завеждане на делото и ако изрично признае иска. С произнасянето си по

основателността на частната касационна жалба, съдът е потвърдил въззивното определение, с което на ищите са присъдени разноски за първоинстанционното производство по чл.128 СК (режим на лични контакти на детето с баба и дядо).

Това становище е споделено и в определение № 914/28.04.2023 г. по ч.гр.д. № 1453/2023 г., IV г.о., постановено по реда на чл. 274, ал. 3, т. 2 ГПК. По въпроса, по който е допуснато касационното обжалване - „приложими ли са разпоредбите на чл. 78 от ГПК в производствата по спорна съдебна администрация“ – е прието, че производствата за спорна съдебна администрация на граждански правоотношения не са регламентирани в ГПК, и доколкото в други закони няма особени процесуални норми за тях, и доколкото самата специфика на съответното производство не налага друго, по отношение на тези производства се прилагат правилата на общия исков процес. С определението е отменено въззивното определение и в тежест на ответника са възложени разноските за първоинстанционното производство по спора по чл.128 СК. В същата насока са - определение №168/11.05.2021 г. по ч.гр.д. № 3469/2020 г., IV г.о., определение № 306/04.09.2017 г. по ч.гр.д. № 2722/2017 г., III г.о., определение № 50347/30.09.2022 г. по ч.гр.д. № 2355/2022 г. IV г.о., определение № 522/27.03.2023 г. по ч.гр.д. № 1154/2023 г. IV г.о. и определение № 790/20.04.2023 г. по ч.гр.д. № 1533/2023 г., III г.о.

Същевременно, в определение № 385/25.08.2015 г. по ч.гр.д. № 3423/2015 г. на ВКС, II г.о., постановено по реда на чл. 274, ал. 3, т. 2 ГПК, касационното обжалване е допуснато по аналогичния въпрос - „за присъждане на разноските по делата по спорна съдебна администрация, в частност тези по чл. 127, ал. 2 СК“. Съставът на ВКС е приел, че правилото за присъждане на разноски съобразно изхода на спора не може да намери приложение в делата по чл. 127, ал. 2 СК пред първата инстанция. Това разрешение следва от характера на производството на спорна съдебна администрация, приложима при спор относно родителските права в случаите, когато родителите не могат да постигнат извънсъдебно споразумение. За разлика от исковото производство, в него не се решава със сила на пресъдено нещо спор за съществуването или несъществуването на едно материално право, а само се оказва съдействие относно начина на упражняване на родителските права, признати и гарантирани от закона, така че липсва типичната за исковото производство квалификация на страните като ищец и ответник. Съдебното решение, което следва да изхожда от правилото за защита по най-добрия начин на интересите на малолетното или непълнолетното им дете, ползва и двамата родители и затова в първоинстанционното производство всяка страна следва да понесе разноските, които е направила, независимо от изхода на спора. По тези съображения въззивното определение е отменено и е отхвърлено искането

на жалбоподателката за присъждане на разноските за първоинстанционното производство по чл. 127, ал. 2 СК.

Същото становище е възприето и в определение № 4158/25.10.2022 г. по ч. гр. д. № 3812/2022 г. на ВКС, III г. о., в което е посочено, че производството по чл. 127 СК е спорна съдебна администрация, респ. чл. 78 ГПК не намира приложение и всяка от страните следва да понесе разноските по делото, така както ги е направила.

В определение № 475/20.12.2018 г. по ч. гр. д. № 4327/2018 г., III г. о. и определение № 45/17.01.2020 г. по гр. д. № 2857/2019 г., III г. о., застъпеното становище е, че в първоинстанционното производство по спорна съдебна администрация всяка страна следва да понесе разноските, които е направила, независимо от изхода на спора, а при обжалване на решенията за въззивната и касационната инстанция се прилагат общите правила за разноските по чл. 78 ГПК.

Предвид констатираното противоречие в практиката на Върховния касационен съд, изразена в определенията, постановени по реда на чл. 274, ал.3, производството по настоящото дело следва да бъде спряно и на основание чл. 292 ГПК следва да бъде предложено на Общото събрание на гражданска колегия на ВКС да постанови тълкувателно решение по обуславящия изхода делото и противоречиво разрешаван правен въпрос за приложението на чл. 78 ГПК в производствата по спорна съдебна администрация, уредени в СК.

Мотивиран от горното, Върховният касационен съд, състав на Трето гражданско отделение

О П Р Е Д Е Л И:

ДОПУСКА касационно обжалване на въззивно определение № 1239/27.03.2023 г., постановено по възз. гр. д. № 2193/2022 г. по описа на Окръжен съд – Варна.

СПИРА производството по ч. гр. д. № 2761/2023 г. по описа на Върховния касационен съд, Трето гражданско отделение.

ПРЕДЛАГА на Общото събрание на гражданска колегия на Върховния касационен съд да постанови тълкувателно решение по процесуалноправния въпрос – „Приложими ли са разпоредбите на чл. 78 ГПК в производствата по спорна съдебна администрация, уредени в СК?“.

Определението не подлежи на обжалване.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: 1.

2.